

ΕΛΑΧΙΣΤΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΟΝ ΕΘΝΟΜΑΡΤΥΡΑ ΚΥΒΕΡΝΗΤΗ

Του Δημήτρη Κ. Μπάκα

Ο επισκέπτης του Ναυπλίου, ειδικά σε μέρες Εθνικής Γιορτής ή στην επέτειο του θανάτου του (27 Σεπ 1831), προπαντός, νιώθει άθελά του την ανάσα του Πρώτου Εθνικού μας Κυβερνήτη, του **Εθνομάρτυρα Ιωάννη Καποδίστρια**. Η μαρμαρίνη ολόσωμη προτομή του στο Πάρκο σε καθηλώνει με το παράπονο, που είναι χαραγμένο στη ματιά του. Σε ελάχιστα μέτρα απόσταση διαβάξεις «στο φαρμακείο αυτό ταριχεύθηκε ο Κυβερνήτης»! Σε απόσταση λίγων μέτρων παραπέρα το Εκκλησιάκι του Αϊ - Γιάννη, όπου πήγαινε για να ξαποστάσει για λίγο. Άθελά σου περνάς από την Εκκλησία του **Αγίου Σπυρίδωνα**, όπου σε ένα ταπεινό γυαλάκι δίπλα στην πόρτα βλέπεις τη «ουλή» που άφησε στην πέτρα η **δολοφονική σφαίρα**. Και τότε αναλογίζεσαι ποιοι άραγε έβλαψαν το Έθνος μας περισσότερο οι «ξένοι» ή εμείς οι ίδιοι οι Έλληνες; Γιατί μέσα σου μετράς τις εκατοντάδες Προσωπικότητες των συμπατριωτών μας που εξορίστηκαν ή καταδικάστηκαν ή θανατώθηκαν στην μακραίωνη Ιστορία μας. **Πόσο καλύτερη θα ήταν ακόμη και σήμερα η ζωή μας εάν είχε ζήσει λίγο περισσότερο ο Κυβερνήτης!**

1828, ο Ιωάννης Καποδίστριας, ένας βαθύς διανοούμενος, λάτρης του Διαφωτισμού, πολύπειρος πολιτικός και διπλωμάτης, άριστος γνώστης της νέας ευρωπαϊκής τάξεως φθάνει στην Ελλάδα, με το μεγάλο εθνικό όραμα: **Να αναμορφώσει τη Χώρα σε μια εύρυθμη και εννομούμενη Πολιτεία, αντάξια της αήγλης της ιστορίας της. Ήτοι να δημιουργήσει επάνω στα συντρίμια ένα κράτος σύγχρονο, πειθαρχημένο, δημοκρατικό, ομότιμο εταίρο της Ευρώπης**. Αυτό ακριβώς μας άφησε, ως **καταπίστευμα** και μάλιστα μας έδειξε και τη μοναδική οδό, που συνιστά η **Παιδεία**, στην ευρεία της έννοια.

Ουσιαστική υπόσταση Πολιτείας δεν υπήρχε. Μάλιστα δεν είχε καν αναγνωριστεί η εθνική μας ανεξαρτησία. Η Χώρα μας, μιας πατημασιάς τόπος, καθημαγμένη από τον πολυετή επαναστατικό αγώνα, αλλά και από τις εσωτερικές μας έριδες ήταν έρμαιο στις προσωπικές επιδιώξεις των Οπλαρχηγών. Ποιος θα έχει το επάνω χέρι! Λιγιστά μόνον, δυστυχώς, ανώτερα πνεύματα, είχαν μια ευρύτερη **εθνική συνείδηση**. Η όλη κατάσταση ήταν χαοτική. Τουτέστιν δεν υπήρχε «**NOMAPXIA**», που σημαίνει Πολιτεία, όπου άρχουν οι νόμοι της ελευθερίας, η ελεύθερη πολιτεία, όπως την οραματιζόταν την Ελλάδα ο Ανώνυμος στοχαστής και αγωνιστής, συντάκτης του μανιφέστου «**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΑΡΧΙΑ**». «**Οι νόμοι διαμέσου των οποίων χαίρονται οι άνθρωποι μιαν απόλυτον ομοιότητα, είναι εις την διοίκησιν, ως η ψυχή εις το σώμα...**» και συνεχίζει: «**οι καλοί νόμοι ενώνουσι με θαυμασίαν τέχνην, τη μερικὴν με την κοινή ωφέλειαν, και προετοιμάζουσι τους πολίτας εις την αρετήν και εις την δόξαν, από την πλέον τρυφεράν ηλικίαν των, δια μέσου μιας ανατροφής, αληθούς και γλυκείας... γιατί η ανατροφή είναι μία δευτέρα φύσις και πρέπει να αρχίζει μαζί με την ζωήν.**»

Στον πρώτο μόλις χρόνο της διακυβερνήσεώς του ο πρώτος Κυβερνήτης της Ελλάδας αποφασίζει να ιδρύσει τη **Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων (ΣΣΕ)**. **Μια απόφαση με βαθύτερο μελλοντικό νόημα και σημασία ακόμη και για τα σημερινά δεδομένα**. Μια σοφή απόφαση, γιατί χτυπούσε το «τέρας» στη βάση του. Το μεγάλο έλλειμμα της Κοινωνίας, αν φυσικά μπορούμε να μιλάμε για κοινωνία τότε, ήταν η **παιδεία**, την αξία της οποίας γνώριζε πολύ καλά ο Κυβερνήτης. **Η αγραμματοσύνη και ανύπαρκτη αγωγή της νεολαίας ήταν η μεγάλη πληγή όλων των δεινών**. Ο καθένας έβλεπε μόλις στην αυλή του. Το ατομικό συμφέρον ήταν η πρώτιστη αξία. Το γενικό καλό ήταν μάλλον υπόθεση άγνωστη, παραδεχτή μόνον εφόσον συνέπιπτε άμεσα με ίδιο όφελος. Έπρεπε να **αλλάξει η νοοτροπία των ατόμων**. **Να γίνουν Έλληνες πολίτες, ώστε να διαμορφωθεί η νέα εύτακτη Πολιτεία**.

Τα ελληνόπουλα έπρεπε να πάρουν στους ώμους τους τη **βαριά ευθύνη** της ακεραιότητας της Πατρίδας, αλλά και της ανοικοδόμησης της κοινωνικής ευστάθειας. **Το Έθνος είχε ανάγκη από εκπαιδευτές μαχητών, αλλά και δασκάλους-παιδαγωγούς**. Ήξερε ο Καποδίστριας ποια ήταν η σπουδαιότητα να μαθητεύουν οι νέοι στρατιωτικοί ηγήτορες στην Ελλάδα και όχι στο εξωτερικό, όπως ήθελαν τα «καλά σπίτια» της εποχής του, τα οποία καταπολέμησαν με λύσσα την ιδέα του για ίδρυση στρατιωτικής σχολής αξιωματικών. Τα στελέχη πλην της ειδικής εκπαίδευσης στα θέματα της μάχης θα έπρεπε να έχουν, πρώτα από όλα, **παιδεία ελληνική**. Να είναι γνώμονας των πράξεών τους η ελληνική πραγματικότητα και να εμπνέονται και από το όραμα μιας σύγχρονης Πατρίδας. Γι' αυτό, ακριβώς, η απόφαση ήταν σοφή. **Σε περιόδους χαοτικού χαρακτήρα οι εξειδικευμένες εκπαιδευ-**

σεις δεν είναι λυσιτελείς. Απαιτείται ευρύτερη παιδεία, που γονιμοποιεί ολόκληρο το γένος. Απαιτούνται ηγέτες, που διαθέτουν τις ικανότητες, γνώσεις και το ταλέντο, αλλά και τη βούληση να οδηγήσουν τις προσπάθειες και τις δραστηριότητες των άλλων ανθρώπων προς ένα σκοπό αναγνωρισμένης αξίας, που ενδέχεται να απαιτήσει και το ύψιστο ηθικό καθήκον, την αυτοθυσία.

Τέτοιας ύψιστης σημασίας για την ύπαρξη του Έθνους, ήταν η λειτουργία του πρώτου Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος της Χώρας, γι' αυτό προσωπικά την επιμελήθηκε και ονόμασε, μάλιστα τους μαθητές της Σχολής Ευέλπιδες, δηλαδή «καλές ελπίδες του Έθνους». Την όποια αγωγή θα ελάμβαναν θα την μεταλαμπάδευαν και σε όλα τα ελληνόπουλα. Θα εξασφαλιζόταν τόσο η ακεραιότητα της Χώρας και συνάμα η πλατύτερη δυνατή παιδεία, ως βασικός παράγοντας συνύπαρξης των πολιτών. Αυτό επιτεύχθηκε και ο θυμόσοφος Λαός το αναγνώρισε: «Ο Στρατός είναι το καλύτερο Σχολείο» λέει. Έκτοτε με αυτή την έννοια παραμένει, η αποστολή του ευέλπιδος στη συνείδηση κάθε Έλληνα.

Η παιδεία τού κάθε ηγήτορα αποβλέπει στη σφαιρική ανάπτυξη προσωπικότητας και άπτεται ολόκληρου του φάσματος των ανθρωπίνων ενεργημάτων: Και στη σκέψη και στο συναίσθημα και στην πράξη. Καλλιεργούνται:

- Η ορθή νοητική αντίληψη της πραγματικότητας με την ευρεία διδασκαλία τεχνικών και ανθρωπιστικών επιστημών.
- Το πάθος και το όραμα, με τα οποία να εμπνέεται και να εμπνέει, με τον βιωματικό τρόπο αγωγής στο γόνιμο περιβάλλον της Σχολής.
- Η ακεραιότητα μιας ολοκληρωμένης προσωπικότητας, που είναι η βάση της εμπιστοσύνης, και σημαίνει αυτογνωσία και αυτοεκτίμηση, εντιμότητα και ωριμότητα.

Η συνεχής ενάσκηση χαλυβδώνει τη σταθερή βούληση για ενάρτετες πράξεις. Η όλη αρχιτεκτονική δομή μιας στρατιωτικής ηγετικής προσωπικότητας εδράζεται σε ένα σταθερό ολόγραμμα αντικειμενικών αξιών: Την αλήθεια, το κάλλος και το αγαθό. Από τη θεμελιακή δομή αναδύονται οι αξίες της εμπιστοσύνης, της ελπίδας και της φιλότητας (αγάπης), οι οποίες δίνουν νόημα ζωής στα πρόσωπα και συνοχή στην Κοινωνία. Την ύπατη βαθμίδα, το ιερό, κατέχει η Πατρίδα.

Με όραμα την Πατρίδα προσδιορίζονται πιο κρυστάλλινα οι λοιπές ρυθμιστικές αξίες. Η αλήθεια πραγματώνεται στην ακεραιότητά της. Το κάλλος στην αυτοπειθαρχία και τη συνειδητή πειθαρχία, που δεν συντρίβουν την προσωπικότητα, αλλά μεταβάλλουν τους πολλούς σε ένα ενέλικτο και άθραυστο ενιαίο σώμα, μέσα στο οποίο εξασφαλίζονται η ελευθερία και η αξιοπρέπεια του ανθρώπου. Τέλος ύπατο αγαθό είναι το καλό ολόκληρου του Έθνους.

Με αυτά τα νόματα γαλουχήθηκαν χιλιάδες στελέχη, τα οποία οδήγησαν τα ελληνόπουλα στον τριπλασιασμό του αρχικού προγεφυρώματος και στη δημιουργία αξιοπρεπούς Πατρίδας, η οποία, παρά τους πολέμους, τις εθνικές διχοστασίες και τις τραγωδίες της, τελικά εξασφάλισε στους Έλληνες με απλοχεριά την πολυπόθητη ευημερία.

Αποδεικνύεται, όμως, ότι, όταν ο πλούτος και η ευημερία, χωρίς αντίστοιχη παιδεία, στηρίζονται σε πηλίνα πόδια, και όταν κυριαρχεί ο φρενήρης εγωτισμός, τότε προκαλείται ηθικό τέλμα. Ανατρέπεται η ιεράρχηση των αξιών. Η αξία της Πατρίδας ξεθωριάζει και τη θέση του «ιερού» καταλαμβάνει το αρρωστημένο εγωκεντρικό άτομο, με σχετικές αξίες: την ατομική ευδαιμονία, την ευζωία, την άνεση και την κατανάλωση αγαθών. Η αλήθεια στενεύει τα όριά της μέσα στο στενό ατομικό περιβάλλον. Το ωραίο σχετίζεται με «ό,τι αρέσει στον καθένα» και, ως καλό θεωρείται «ό,τι συμφέρει στο άτομο», ενώ το γενικότερο καλό αγνοείται. Έτσι φθάνουμε στον απόλυτο μηδενισμό, ο οποίος εξισώνει το όλο με το τίποτα και προκαλεί ένα τρομακτικό κενό. Η εμπιστοσύνη μετατρέπεται σε δυσπιστία, η αγάπη σε φανερό ή συγκαλυμμένο μίσος και η ελπίδα σε απόγνωση και απελπισία. Το μέλλον φαντάζει ζοφερό.

Έτσι οδηγούμαστε σε οδυνηρή κρίση της Πατρίδας μας. Η κατάσταση της Κοινωνίας μας γίνεται χαοτική. Αισθανόμαστε ότι πέφτουμε στον γκρεμό και όποιος μπορεί να σωθεί ατομικά, το προσπαθεί απελπισμένα. Εναλλάσσονται στην εξουσία πρόσωπα, τα οποία πριν ακόμη αναλάβουν έχουν χάσει την εμπιστοσύνη μας. Αναζητούμε τον «σωτήρα» μας, αλλά δεν συμφωνούμε ποιος μπορεί να είναι. Συνήθως «φταίνε όλοι οι άλλοι» πρώτα και σπάνια παραδεχόμαστε ότι φταίμε και εμείς.

Η ανάληψη της ευθύνης απαιτεί ρώμη και ανδρεία. Ήμαστε έτοιμοι για τα εύκολα. Τα δύσκολα δε θέλουμε να τα σκεφθούμε καθόλου. Βολευόμαστε με το κυνήγι της ευδαιμονίας!

Είναι απόλυτη ανάγκη να σταματήσουμε τη πορεία μας προς τον γκρεμό. Και αυτό δεν είναι ούτε εύκολο, ούτε γίνεται από τη μια στιγμή στην άλλη. Σχεδόν όλοι συμφωνούν ότι ο κύριος παράγοντας της κακοδαιμονίας μας είναι η **νοοτροπία μας**. Αυτή που σχηματίστηκε τα τελευταία χρόνια της «ευημερίας». Θαρρούμε, όμως, ότι η κρίση αυτή μπορεί να αποτελέσει τη μεγαλύτερη ευκαιρία για ανάνηψη. Τώρα που το πάθημα έγινε μάθημα, είναι πλέον η ώρα μιας κοινωνικής ανάδρασης! **Μια ανάδραση που θα ξεκινήσει από τις προσωπικές μας στιγμές αλήθειας και αφού συντονισθούμε στον καλύτερο βαθμό, θα ξαναβρούμε τη δύναμη για μια ολική επαναφορά των δοκιμασμένων αξιών μας. Αυτό δε σημαίνει οπισθοδρόμηση, αλλά επιστροφή στις σταθερές, που δίδαξε η εμπειρία των λαών.**

Να τοποθετήσουμε και πάλι στην πρώτη βαθμίδα των αξιών την Πατρίδα, αφού όμως, προσδιορίσουμε τι είδους Πατρίδα θέλουμε. Άραγε τη στρυμωγμένη στο «οικονομικό καναβάτσο», που τη λαιμορρέει όλη η παγκόσμια αρένα και για την οποία οι απανταχού ομογενείς μας ντρέπονται, ενώ εμείς οι ίδιοι τη μισούμε και μάλιστα δραπετεύουμε, όταν μπορούμε! Μια άχρωμη και απρόσωπη μονάδα, που θα τρέφεται από το φως των άλλων ή με μια δημιουργική εθνική προσωπικότητα, άξια όχι μόνον να δέχεται, αλλά και να χαρίζει στους συνανθρώπους μας, όπως έκανε πάντοτε, κοινωνικές, πολιτικές και πολιτισμικές αξίες!

Η ελληνική γλώσσα, ετυμολογικά, σηματοδοτεί την έννοια της Πατρίδας, ως την ωραιότερη σύνθεση των κοινών ρόλων του πατέρα και μητέρας. Πατρική αυστηρότητα και ισχύς μαζί με μητρική αγάπη και φροντίδα. **Ύπατος εξουσιαστής ο Νόμος** («Νομαρχία»), ο μόνος, που εξασφαλίζει τα ανθρώπινα και πολιτικά δικαιώματά μας, αφού και εμείς, φυσικά, τηρούμε τις υποχρεώσεις μας. **Πατρίδα σεβαστή στους άλλους, που σημαίνει σεβαστή πρώτα σε εμάς.** Εμείς, με ορθή κρίση να εκλέγουμε τους άξιους ηγέτες μας και εκείνοι να διαχειρίζονται την εξουσία για το καλό όλων μας. **Πατρίδα ευνοήσιμη και αξιοπρεπή.** Όχι απομονωμένη και τυφλή. **Αυτό είναι και το καταπίστευμα του Πρώτου Κυβερνήτη.**

Τέτοια, όμως, Πατρίδα δημιουργούν, όχι τα άτομα, αλλά οι **σωστοί πολίτες**, που αντίστοιχα πλάθονται με τη **δοκιμασμένη ευρεία παιδεία.** Με την **ολιστική παιδεία, που μορφώνει τον άνθρωπο σε πρόσωπο, δημοκρατικό πολίτη και τον κοσμεί με πειθαρχία και αρετές.**

Παιδεία, όπως οι πρόγονοί μας την εμπνεύσθηκαν και τη θεμελίωσαν και αφού εμπλουτίστηκε στην εξέλιξή της με τις πνευματικές εμπειρίες της ανθρώπινης ιστορίας τείνει να κατακτήσει τον Πλανήτη ολόκληρο. Η κλασική παιδεία, η γεννήτρια της παγκόσμιας πολιτισμικής ισχύος. **Η πολύπλευρη καλλιέργεια και μόρφωση.**

Απαιτείται μια ειρηνική εκστρατεία ευρύτατης και ολιστικής παιδείας. Να γίνουμε όλοι μας ευνομούμενοι πολίτες και λιγότερο εγωκεντρικά άτομα. Να καταστούμε στη σκέψη, στα συναισθήματα και στις πράξεις μας **«ευέλπιδες» μιας νέας Ελλάδας.**

Δημήτρης Κ. Μπάκας
Σεπτέμβριος 2020